

Valtion ja maakuntien väliset aluekehittämiskeskustelut 2025

Maakuntahallitus 24.02.2025

458/07.00.01.00/2024

Tiivistelmä

Valtion ja alueiden väliset aluekehittämiskeskustelut käydään 20.-21.3.2025 läsnätilaisuutena. Keskusteluteemat ovat luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, alueellinen resilienssi ja henkinen kriisinkestävyys sekä alueellisten ja kansallisten toimien yhteensovitus talouskasvun vauhdittamiseksi.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se käy lähetekeskustelun Uudenmaan tavoitteista ALKE-keskusteluissa ja päättää merkitä tiedoksi maakuntien sekä valtion yhteisten aluekehittämiskeskusteluiden tilannekatsauksen.

Strateginen lähtökohta

Alueiden kehittäminen perustuu alueiden, maakuntien ja valtion tiiviiseen yhteistyöhön. Osana tätä valtio ja maakunnat käyvät säännöllisesti työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) johdolla aluekehittämiskeskustelut (ALKE-keskustelut). Keskustelut perustuvat aluekehittämispäätökseen, aluekehityksen tilanne- ja kehityskuvaan sekä maakuntaohjelmaan.

Maakuntastrategiansa mukaisesti Uusimaa haluaa olla reilusti edellä ja tavoittelee ekologisesti kestävä, taloudellisesti vastuullista ja sosiaalisesti oikeudenmukaista maakuntaa. Haluamme olla hiilineutraali maakunta vuonna 2030, olla EU:n innovatiivisin alue ja nostaa Uudenmaan t&k-menojen osuus 5 % maakunnan bruttokansantuotteesta sekä saavuttaa Uudellamaalla 80 prosentin työllisyysaste vuoden 2030 loppuun mennessä.

Uusimaa poikkeaa merkittävästi muista maakunnista jo siinä, että Suomen nopeimmin kasvavana maakuntana katamme koko maan väestöstä ja yrityksistä kolmanneksen. Vaikka kansallisin mittarein Uusimaa menestyy koko Suomen veturina edelleen hyvin, EU:n 9. koheesioraportin mukaan Uudenmaan suhteellinen kasvuvauhti on ollut Suomen hitainta koko 2000-luvun. Olemme myös jäljessä kansainvälisiä verrokki-alueitamme, muun muassa Tukholman ja Kööpenhaminan seutuja, esimerkiksi TKI-intensiteetissä. Samalla Uudenmaan mahdollisuudet, mutta myös haasteet ovat usein moniin Suomen maakuntiin verrattuna moninkertaiset.

Selostus

ALKE-keskusteluissa käydään läpi alueiden kehittämisen tavoitteita ja toimintaedellytyksiä ja pyritään löytämään yhteistä ymmärrystä alueiden nykytilasta ja yhteistyön paikoista. Valtiolta keskusteluihin osallistuu useita ministeriöitä, jolloin on mahdollista kiinnittää huomiota kunkin maakunnan kehitykseen yhdessä vaikuttaviin tekijöihin. Keskusteluja koordinoi TEM, alueilla keskusteluihin valmistautumisesta vastaavat maakuntien liitot.

Vuoden 2025 keskusteluita taustoittavat, maakuntien laatimien tilanne- ja kehityskuvien esittely pidettiin tammikuun aikana (Uusimaa 23.1.). Uudenmaan liitto korosti omassa tilannekuva-alustuksessaan alueemme erityispiirteitä ja -nostoina kestävä väestönkasvun hallinnan,

maakunnan roolin ja tarpeet t&k -toiminnassa sekä kansainvälisessä saavutettavuudessa sekä vihreät investoinnit, joissa yhteistyön tiivistäminen valtion kanssa on tarpeen.

Varsinaiset ALKE-keskustelut käydään maakuntien yhteisinä, temaattisina keskusteluina 20-21.3.2025. Teemojen valintaa on valmisteltu syksyllä yhteistyössä ministeriöiden ja maakuntien kesken, käsitelty alueiden uudistumisen neuvottelukunta AUNE:ssa ja linjaukset päätetty TEM:n alueet ja kasvupalvelut – osaston johtoryhmässä seuraaviksi:

1. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
 - Alueelliset luonnon monimuotoisuusohjelmat
 - Aluekehittämisen näkökulma suhteessa monimuotoisuuteen, vihreän siirtymän hankkeet jne.
 - Keskustelun pääpaino todennäköisesti ennallistamisessa
 - Muut mahdolliset, esim. metsien hiilitaseet, maankäyttösektori, ilmasto
2. Alueellinen resilienssi ja henkinen kriisinkestävyys
 - Toimijoiden välisen yhteistyön vahvistaminen henkisen kriisinkestävyyden edistämiseksi (kulttuuri, liikunta, koulutus, työelämä, yhteisöllisyys, osallisuus, syrjäytymisen ehkäisy, kotoutuminen)
 - Alueellisen resilienssin vahvistaminen ja kansalaisten turvallisuusosaaminen, digitaidot, arkitaidot, kyky toimia
3. Alueellisten ja kansallisten toimien yhteensovitus talouskasvun vauhdittamiseksi
 - Kansalliset ja alueelliset TKI-toimet: kansalliset ja alueelliset valinnat, niiden merkitys kv kilpailukyisten osaamisen keskittymien rakentamiselle
 - Investointeja tukeva toimintaympäristö, esim. investointinyrkin työ, kytkentä teollisuuspolitiikkaan ja teollisten keskittymien kehittämiseen, luvitusprosessien sujuvuus
 - Osaamisen ja osaavan työvoiman saatavuus

Keskusteluita varten valmistellaan parhaillaan vastuuministeriön /ministeriöiden johdolla ja vuoropuhelussa maakuntien kanssa kunkin teeman rajausta keskustelukysymyksineen sekä laaditaan teemakohtaiset taustamuistiot. Maakuntien osalta valmistelun koordinaatio on teemoittain vastuutettu Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan sekä Päijät-Hämeen aluekehittämisjohtajille. Uudenmaan liitto osallistuu aktiivisesti valmisteluun, jotta meille tärkeät näkökulmat huomioitaisiin muistioissa ja itse keskustelussa muiden 17 maakunnan rinnalla.

Asian tausta

ALKE-keskusteluiden sisältö ja kokoonpano on vaihdellut eri vuosina maakuntakohtaisista keskusteluista suuraluekohtaisiin ja kaikkien maakuntien yhteisiin keskusteluihin.

ALKE-keskusteluiden tuloksellisuus ja vaikuttavuus suhteessa valmistelun työmäärään on herättänyt kritiikkiä alueilla. Myös ministeriöt kokevat prosessin työlääksi. Tyytyväisimpiä keskusteluihin ollaan alueilla oltu vuonna 2022, jolloin ALKE-keskustelujen yhteydessä jaettiin maakuntien liitolle sopimuksellisen yhteistyön määrärahaa (AKKE-rahoitusta) yhteisesti keskusteluissa sovittuihin toimenpiteisiin.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus

- käy lähetekeskustelun Uudenmaan tavoitteista ALKE-keskusteluissa ja
- päättää merkitä tiedoksi maakuntien sekä valtion yhteisten aluekehittämiskeskusteluiden tilannekatsauksen.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Eero Venäläinen
Asiantuntija Outi Ervasti